TEHNICA DE PROGRAMARE "DIVIDE ET IMPERA"

1. Prezentare generală

Tehnica de programare *Divide et Impera* constă în descompunerea repetată a unei probleme în două sau mai multe subprobleme de același tip până când se obțin probleme direct rezolvabile (etapa *Divide*), după care, în sens invers, soluția fiecărei probleme se obține combinând soluțiile subproblemelor în care a fost descompusă (etapa *Impera*).

Se poate observa cu uşurință faptul că tehnica *Divide et Impera* are în mod nativ un caracter recursiv, însă există și cazuri în care ea este implementată iterativ.

Evident, pentru ca o problemă să poată fi rezolvată folosind tehnica Divide et Impera, ea trebuie să îndeplinească următoarele două condiții:

- 1. condiția *Divide*: problema poate fi descompusă în două (sau mai multe) subprobleme de același tip;
- 2. condiția *Impera*: soluția unei probleme se poate obține combinând soluțiile subproblemelor în care ea a fost descompusă.

De obicei, subproblemele în care se descompune o problemă au dimensiunile datelor de intrare aproximativ egale sau, altfel spus, aproximativ egale cu jumătate din dimensiunea datelor de intrare ale problemei respective.

De exemplu, folosind tehnica Divide et Impera, putem calcula suma elementelor unei liste t formată din n numere întregi, astfel:

- 1. împărțim lista *t*, în mod repetat, în două jumătăți până când obținem liste cu un singur element (caz în care suma se poate calcula direct, fiind chiar elementul respectiv);
- 2. în sens invers, calculăm suma elementelor dintr-o listă adunând sumele elementelor celor două sub-liste în care ea a fost descompusă.

Se observă imediat faptul că problema verifică ambele condiții menționate mai sus!

Pentru a putea manipula uşor cele două sub-liste care se obțin în momentul împărțirii listei t în două jumătăți, vom considera faptul că lista curentă este secvența cuprinsă între doi indici st și dr, unde $st \le dr$. Astfel, indicele mij al mijlocului listei curente este aproximativ egal cu [(st+dr)/2], iar cele două sub-liste în care va fi descompus lista curentă sunt secvențele cuprinse între indicii st și mij, respectiv mij + 1 și dr.

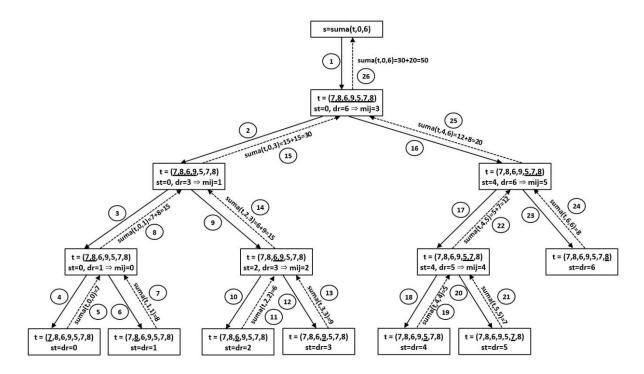
Considerând suma(t, st, dr) o funcție care calculează suma secvenței t[st], t[st+1], ..., t[dr], putem să o definim în manieră Divide et Impera astfel:

$$suma(t, st, dr) = \begin{cases} t[st], & \text{dacă } st = dr \\ suma(t, st, mij) + suma(t, mij + 1, dr), & \text{dacă } st < dr \end{cases}$$
 (1)

unde mij = [(st + dr)/2].

Pentru o listă t cu n elemente, suma s a tuturor elementelor sale se va obține în urma apelului s = suma(t, 0, n-1).

De exemplu, considerând lista t = (7, 8, 6, 9, 5, 7, 8) cu n = 7 elemente, pentru a calcula suma elementelor sale, se vor efectua următoarele apeluri recursive:

În figura de mai sus, săgețile "pline" reprezintă apelurile recursive, efectuate folosind relația (2) de mai sus, în timp ce săgețile "întrerupte" reprezintă revenirile din apelurile recursive, care au loc în momentul în care se ajunge la o subproblemă direct rezolvabilă folosind relația (1) de mai sus. Ordinea în care se execută apelurile și revenirile este indicată prin numerele scrise în cercuri. Numerele subliniate din lista t reprezintă secvența curentă (i.e., care se prelucrează în apelul respectiv).

2. Forma generală a unui algoritm de tip Divide et Impera

Plecând chiar de la exemplul se mai sus, se poate deduce foarte uşor forma generală a unui algoritm de tip Divide et Impera aplicat asupra unei liste t:

Vizavi de algoritmul general prezentat mai sus trebuie făcute câteva precizări:

- există algoritmi Divide et Impera în care nu sunt utilizate liste (de exemplu, calculul lui a^n https://www.geeksforgeeks.org/write-a-c-program-to-calculate-powxn/), dar aceștia sunt mult mai rari decât cei în care sunt utilizate liste:
- de obicei, o subproblemă este direct rezolvabilă dacă secvența curentă din lista t este vidă (i.e., st>dr) sau are un singur element (i.e., st==dr);
- variabila mij va conține indicele mijlocului secvenței t[st], t[st+1], ..., t[dr];
- variabilele sol_st și sol_dr vor conține soluțiile celor două subproblemele în care se descompune problema curentă, iar combinare(sol_st, sol_dr) este o funcție care determină soluția problemei curente combinând soluțiile subproblemelor în care aceasta a fost descompusă (în unele cazuri, nu este necesară o funcție, ci se poate folosi o simplă expresie);
- dacă funcția divimp nu furnizează nicio valoare, atunci vor lipsi variabilele sol_st și sol_dr, precum și cele două instrucțiuni return.

Aplicând algoritmul general pentru a calcula suma elementelor dintr-o listă de numere întregi, vom obține următoarea implementare în limbajul Python:

```
def suma(t, st, dr):
    # daca subproblema curentă este direct rezolvabilă,
    # respectiv lista curenta are un singur element
    if dr == st:
        return t[st]

# etapa Divide
    mij = (st + dr) // 2
    sol_st = suma(t, st, mij)
    sol_dr = suma(t, mij + 1, dr)

# etapa Impera
    return sol st + sol dr
```

Așa cum am menționat în observațiile anterioare, nu a mai fost necesară implementarea unei funcții combinare, ci a fost suficientă utilizarea unei simple expresii.

3. Determinarea complexității unui algoritm de tip Divide et Impera

Deoarece algoritmii de tip Divide et Impera sunt implementați, de obicei, folosind funcții recursive, determinarea complexității computaționale a unui astfel de algoritm este mai complicată decât în cazul algoritmilor iterativi.

Primul pas în determinarea complexității unei algoritm Divide et Impera îl constituie determinarea unei relații de recurență care să exprime complexitatea T(n) a rezolvării unei probleme având dimensiunea datelor de intrare egală cu n în raport de timpul necesar rezolvării subproblemelor în care aceasta este descompusă și de complexitatea operației de combinare a soluțiilor lor pentru a obține soluția problemei inițiale. Presupunând faptul că orice problemă se descompune în a subprobleme, fiecare având dimensiunea datelor de intrare aproximativ egală cu $\frac{n}{b}$, iar împărțirea problemei curente în subprobleme și combinarea soluțiilor subproblemelor pentru a obține soluția sa se

realizează folosind un algoritm cu complexitatea f(n), se obține foarte ușor forma generală a relației de recurență căutate:

$$T(n) = aT\left(\frac{n}{b}\right) + f(n) \tag{3}$$

unde $a \ge 1$, b > 1 și f(n) este o funcție asimptotic pozitivă (i.e., există $n_0 \in \mathbb{N}$ astfel încât pentru orice $n \ge n_0$ avem $f(n) \ge 0$). De asemenea, vom presupune faptul că $T(1) \in \mathcal{O}(1)$.

Reluăm algoritmul Divide et Impera prezentat mai sus pentru calculul sumei elementelor unei liste, cu scopul de a-i determina complexitatea:

```
def suma(t, st, dr):
    # daca subproblema curentă este direct rezolvabilă,
    # respectiv lista curenta are un singur element
    if dr == st:
        return t[st]

# etapa Divide
mij = (st + dr) // 2
sol_st = suma(t, st, mij)
sol_dr = suma(t, mij + 1, dr)

# etapa Impera
return sol_st + sol_dr
```

Analizând fiecare etapa a algoritmului, obținem următoarea relație de recurență pentru T(n):

$$T(n) = \begin{cases} 1 + T\left(\left[\frac{n}{2}\right]\right) + T\left(\left[\frac{n}{2}\right]\right) + 1, & \operatorname{dacă} n \ge 2 \\ 1, & \operatorname{dacă} n = 1 \end{cases} = \begin{cases} 2T\left(\left[\frac{n}{2}\right]\right) + 2, & \operatorname{dacă} n \ge 2 \\ 1, & \operatorname{dacă} n = 1 \end{cases}$$

În concluzie, o problemă având dimensiunea datelor de intrare egală cu n se descompune în a=2 subprobleme, fiecare având dimensiunea datelor de intrare aproximativ egală cu $\frac{n}{2}$ (deci b=2), iar împărțirea problemei curente în subprobleme și combinarea soluțiilor subproblemelor pentru a obține soluția sa se realizează folosind un algoritm cu complexitatea $\mathcal{O}(1)$, deci relația de recurență este următoarea:

$$T(n) = 2T\left(\frac{n}{2}\right) + 2\tag{4}$$

Al doilea pas în determinarea complexității unei algoritm Divide et Impera îl constituie rezolvarea relației de recurență de mai sus, utilizând diverse metode matematice, pentru a determina expresia analitică a lui T(n). În continuare, vom prezenta una dintre cele mai utilizate metode, simplificate, respectiv *iterarea directă a relației de recurență*.

În cazul metodei bazate pe *iterarea directă a relației de recurență*, vom presupune faptul că n este o putere a lui b, după care vom itera relația de recurență până când vom ajunge la T(1) sau T(0), care sunt ambele egale cu 1 fiind complexitățile unor probleme direct rezolvabile.

De exemplu, pentru a rezolva relația de recurență (4), vom presupune că $n=2^k$ și apoi o vom itera, astfel:

$$T(n) = T(2^{k}) = 2T(2^{k-1}) + 2 = 2[2T(2^{k-2}) + 2] + 2 = 2^{2}T(2^{k-2}) + 2^{2} + 2$$

$$= 2^{2}[2T(2^{k-3}) + 2] + 2^{2} + 2 = 2^{3}T(2^{k-3}) + 2^{3} + 2^{2} + 2 = \cdots$$

$$= 2^{k}\underbrace{T(2^{0})}_{1} + 2^{k} + 2^{k-1} + \cdots + 2^{2} + 2 = 2^{k} + 2^{k} + 2^{k-1} + \cdots + 2^{2} + 2$$

$$= 2^{k} + [2 \cdot (2]^{k} - 1) = 2^{k}(1 + 2) - 2 = 3 \cdot 2^{k} - 2 = 3n - 2$$

În concluzie, am obținut faptul că T(n) = 3n - 2, deci complexitatea algoritmului Divide et Impera pentru calculul sumei elementelor unei liste formate din n numere întregi este $\mathcal{O}(3n-2) \approx \mathcal{O}(n)$.

Observație importantă: În general, algoritmii de tip Divide et Impera au complexități mici, de tipul $\mathcal{O}(\log_2 n)$, $\mathcal{O}(n)$ sau $\mathcal{O}(n\log_2 n)$, care se obțin datorită faptului că o problemă este împărțită în două subprobleme de același tip cu dimensiunea datelor de intrare înjumătățită față de problema inițială și, mai mult, subproblemele nu se suprapun! Dacă aceste condiții nu sunt îndeplinite simultan, atunci complexitatea algoritmul poate să devină foarte mare, de ordin exponențial! De exemplu, o implementare recursivă, de tip Divide et Impera, care să calculeze termenul de rang n al șirului lui Fibonacci (F_n = $F_{n-1} + F_{n-2}$ și $F_0 = 0, F_1 = 1$) nu respectă condițiile precizate anterior (dimensiunile subproblemelor nu sunt aproximativ jumătate din dimensiunea unei probleme și subproblemele se suprapun, respectiv mulți termeni vor fi calculați de mai multe ori), ceea ce va conduce la o complexitate exponentială! Astfel, relația de recurență pentru complexitatea algoritmului este T(n) = 1 + T(n-1) + T(n-2). Cum T(n-1) > T(n-1)2), obtinem că 2T(n-2) < T(n) < 2T(n-1). Iterând dubla inegalitate, obtinem $2^{\frac{n}{2}} <$ $T(n) < 2^n$, ceea ce dovedește faptul că implementarea recursivă are o complexitate exponențială. Totuși, există mai multe metode iterative cu complexitate liniară pentru rezolvarea acestei probleme: https://www.geeksforgeeks.org/program-for-nth-fibonacci- number/.

În continuare, vom prezenta câteva probleme clasice care se pot rezolva utilizând tehnica de programare Divide et Impera.

4. Problema căutării binare

Fie t o listă formată din n numere întregi sortate crescător și x un număr întreg. Să se verifice dacă valoarea x apare în lista t.

Evident, problema ar putea fi rezolvată printr-o simplă parcurgere a listei t (căutare liniară), obținând un algoritm având complexitatea $\mathcal{O}(n)$, dar nu am utiliza deloc faptul că elementele listei sunt în ordine crescătoare. Pentru a efectua o căutare binară într-o secvență t[st], t[st+1], ..., t[dr] a listei t în care $st \leq dr$ vom folosi această ipoteză, comparând valoarea căutată x cu valoarea t[mij] aflată în mijlocul secvenței. Astfel, vom obține următoarele 3 cazuri:

- a) $x < t[mij] \Rightarrow \text{vom căuta valoarea } x \text{ doar în secvența } t[st], ..., t[mij 1];$
- b) $x > t[mij] \Rightarrow \text{vom căuta valoarea } x \text{ doar în secvența } t[mij + 1], ..., t[dr];$
- c) $x = t[mij] \Rightarrow$ am găsit valoarea x, deci operația de căutare se încheie cu succes.

Dacă la un moment dat st > dr, înseamnă că nu mai există nicio secvență t[st],, ..., t[dr] în care să aibă sens să căutăm valoarea x, deci operația de căutare eșuează.

O implementare a căutării binare în limbajul Python, sub forma unei funcții care furnizează o poziție pe care apare valoarea x în lista t sau valoarea -1 dacă x nu apare deloc în listă, este următoarea:

```
def cautare_binara(t, x, st, dr):
    if st > dr:
        return -1

mij = (st+dr) // 2
    if x == t[mij]:
        return mij
    elif x < t[mij]:
        return cautare_binara(t, x, st, mij-1)
    else:
        return cautare_binara(t, x, mij+1, dr)</pre>
```

Se observă faptul că acest algoritm de tip Divide et Impera constă doar din etapa Divide, nemaifiind combinate soluțiilor subproblemelor (etapa Impera). Practic, la fiecare pas, problema curentă se restrânge la una dintre cele două subprobleme, ci nu se rezolvă ambele subprobleme! Astfel, ținând cont de faptul că etapa Divide are complexitatea $\mathcal{O}(1)$, relația de recurență asociată complexității algoritmului de căutare binară este următoarea:

$$T(n) = T\left(\frac{n}{2}\right) + 1$$

Folosind atât iterarea directă a relației de recurență, cât și teorema master, demonstrați faptul că $T(n) \in \mathcal{O}(\log_2 n)$!

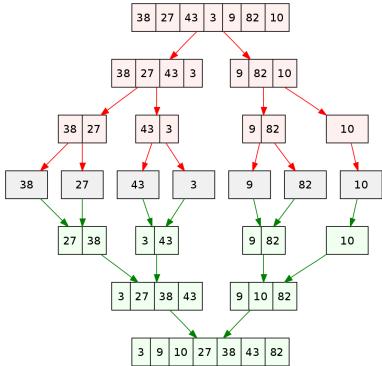
Observație importantă: Complexitatea $\mathcal{O}(\log_2 n)$ reprezintă strict complexitatea algoritmului de căutare binară, deci complexitatea unui program, chiar foarte simplu, în care se va utiliza acest algoritm va fi mai mare! De exemplu, un simplu program de test pentru funcția de mai sus necesită citirea celor n elemente ale listei t și afișarea valorii furnizate de funcție, deci complexitatea sa va fi $\mathcal{O}(n) + \mathcal{O}(\log_2 n) + \mathcal{O}(1) \approx \mathcal{O}(n)$!

5. Sortarea prin interclasare (Mergesort)

Sortarea prin interclasare utilizează tehnica de programare Divide et Impera pentru a sorta crescător o listă *t*, astfel:

- se împarte secvența curentă t[st], ..., t[dr], în mod repetat, în două secvențe t[st], ..., t[mij] și t[mij + 1], ..., t[dr] până când se ajunge la secvențe implicit sortate, adică secvente de lungime 1;
- în sens invers, se sortează secvența t[st], ..., t[dr] interclasând cele două secvențe în care a fost descompusă, respectiv t[st], ..., t[mij] și t[mij+1], ..., t[dr], și care au fost deja sortate la un pas anterior.

O reprezentară grafică a modului în care rulează această metodă de sortare se poate observa în următoarea imagine (sursa: https://en.wikipedia.org/wiki/Merge_algorithm):

Începem prezentarea detaliată a acestei metodei de sortare reamintind faptul că interclasarea este un algoritm care permite obținerea unei liste sortate crescător din două liste care sunt, de asemenea, sortate crescător. Considerând dimensiunile listelor care vor fi interclasate ca fiind egale cu m și n, complexitatea algoritmului de interclasare este $\mathcal{O}(m+n)$.

În cazul sortării prin interclasare, se vor interclasa secvențele t[st], ..., t[mij] și t[mij+1], ..., t[dr] într-o listă aux de lungime dr-st+1, iar la sfârșit elementele acesteia se vor copia în secvența t[st], ..., t[dr]:

```
def interclasare(t, st, mij, dr):
    i = st
    j = mij+1
    aux = []
    while i <= mij and j <= dr:
        if t[i] <= t[j]:
            aux.append(t[i])
            i += 1
        else:
            aux.append(t[j])
            j += 1

aux.extend(t[i:mij+1])
    aux.extend(t[j:dr+1])</pre>
```

Se observă ușor faptul că funcția interclasare are o complexitate egală cu $\mathcal{O}(dr - st + 1) \leq \mathcal{O}(n)$.

Sortarea listei t se va efectua, folosind tehnica Divide et Impera, în cadrul următoarei funcții:

```
def mergesort(t, st, dr):
    if st < dr:
        mij = (dr+st) // 2
        mergesort(t, st, mij)
        mergesort(t, mij+1, dr)
        interclasare(t, st, mij, dr)</pre>
```

Observați faptul că, în acest caz, funcția interclasare are rolul funcției combinare din algoritmul generic Divide et Impera!

Complexitatea funcției mergesort și, implicit, complexitatea sortării prin interclasare, se obține rezolvând următoarea relație de recurență:

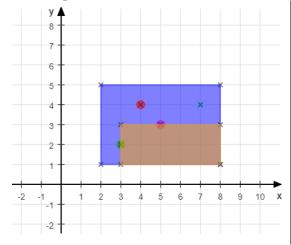
$$T(n) = 2T\left(\frac{n}{2}\right) + n$$

Demonstrați faptul că $T(n) \in \mathcal{O}(n \log_2 n)$, deci sortarea prin interclasare are complexitatea $\mathcal{O}(n \log_2 n)$!

6. Problema tăieturilor într-o placă

Într-o placă dreptunghiulară de lemn în care sunt date mai multe găuri putem efectua, folosind o mașină veche de debitat, doar tăieturi complete pe lungimea sau pe lățimea plăcii și paralele cu laturile sale. Să se determine o suprafață dreptunghiulară fără găuri cu arie maximă care se poate obține efectuând doar tăieturi de tipul precizat.

Placa de lemn este un dreptunghi având colţul stânga-jos de coordonate (2,1) şi colţul dreaptasus de coordonate (8,5). În placă sunt date 4 găuri, la coordonatele (3,2), (4,4), (5,3) şi (7,4).

Dreptunghiul cu suprafața maximă (egală cu 10) și care nu conține nici un copac are coordonatele (3,1) pentru colțul stânga-jos și (8,3) pentru colțul dreapta-sus și se poate obține, de exemplu, efectuând o tăietură orizontală completă de-a lungul dreptei y=3 și apoi a unei tăieturi verticale complete de-a lungul dreptei x=3.

Algoritmul de tip Divide et Impera pentru rezolvarea acestei probleme este foarte simplu, respectiv verificăm dacă în dreptunghiul curent mai există cel puțin o gaură și apoi tratăm cele două cazuri care pot să apară, astfel:

 dacă în dreptunghiul curent nu mai există nicio gaură, atunci comparăm aria sa cu aria maximă găsită până în acel moment și, eventual, o actualizăm pe cea din urmă; dacă în dreptunghiul curent mai există cel puţin gaură, atunci efectuăm cele două tipuri de tăieturi şi reluăm algoritmul pentru fiecare dintre cele 4 dreptunghiuri care se formează.

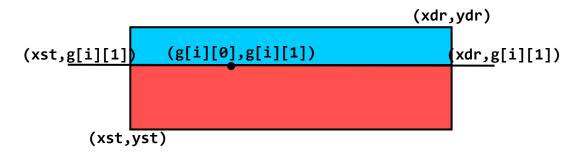
Vom implementa în limbajul Python algoritmul de mai sus, folosind o funcție cu antetul dreptunghiArieMaxima(xst, yst, xdr, ydr) ai cărei parametrii xst și yst sunt coordonatele colțului stânga-jos al dreptunghiului curent, iar xdr și ydr sunt cele ale colțului dreapta-sus. De asemenea, vom utiliza următoarele variabile globale:

- coordonateGauri: listă de tupluri care conțin abscisele și ordonatele găurilor;
- arieMaxima: aria maximă a unui dreptunghi fără găuri;
- dMaxim: dreptunghiul cu arie maximă.

Dacă în dreptunghiul curent se găsește o gaură cu coordonatele g[i], atunci prin efectuarea celor două tipuri de tăieturi prin gaura respectivă se vor obține următoarele dreptunghiuri:

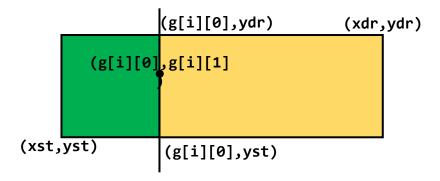
a) după o tăietură orizontală completă:

- dreptunghiul superior (albastru) având coordonatele colţului stânga-jos egale cu xst şi g[i][1], iar cele ale colţului dreapta-sus egale cu xdr şi ydr;
- *dreptunghiul inferior* (roşu) având coordonatele colţului stânga-jos egale cu xst şi yst, iar cele ale colţului dreapta-sus egale cu xdr şi g[i][1].

b) după o tăietură verticală completă:

- *dreptunghiul stâng* (verde) având coordonatele colţului stânga-jos egale cu xst şi yst, iar cele ale colţului dreapta-sus egale cu g[i][0] şi ydr;
- *dreptunghiul drept* (galben) având coordonatele colţului stânga-jos egale cu g[i][0] şi yst, iar cele ale colţului dreapta-sus egale cu xdr şi ydr.

În continuare, prezentăm codul Python complet pentru rezolvarea acestei probleme:

```
# functie care citeste datele de intrare din fisierul text placa.in
# prima linie din fișier conține coordonatele colțului stânga-jos al
# dreptunghiului inițial, a doua linie pe cele ale colțului
# dreapta-sus, iar pe următoarele linii sunt coordonatele găurilor
def citireDate():
   f = open("placa.in")
    aux = f.readline().split()
    xst, yst = int(aux[0]), int(aux[1])
    aux = f.readline().split()
    xdr, ydr = int(aux[0]), int(aux[1])
    coordonateGauri = []
    for linie in f:
        aux = linie.split()
        coordonateGauri.append((int(aux[0]), int(aux[1])))
    f.close()
    return xst, yst, xdr, ydr, coordonateGauri
# funcția recursivă care prelucrează dreptunghiul curent
def dreptunghiArieMaxima(xst, yst, xdr, ydr):
    global arieMaxima, coordonateGauri, dMaxim
    # considerăm, pe rând, fiecare gaură
    for g in coordonateGauri:
        # dacă gaura curentă se găseste în interiorul dreptunghiului
        # curent, atunci reapelăm funcția pentru cele 4
        # dreptunghiuri care se formează aplicând o tăietură
        if xst < g[0] < xdr and yst < g[1] < ydr:
            # dreptunghiurile obținute după o tăietură orizontală
            dreptunghiArieMaxima(xst, yst, xdr, g[1])
            dreptunghiArieMaxima(xst, g[1], xdr, ydr)
            # dreptunghiurile obținute după o tăietură verticală
            dreptunghiArieMaxima(xst, yst, g[0], ydr)
            dreptunghiArieMaxima(g[0], yst, xdr, ydr)
            break
    # dacă dreptunghiul curent nu conține nicio gaură, atunci
    # comparăm aria sa cu aria maximă a unui dreptunghi fără găuri
    # determinată până în momentul respectiv
   else:
        if (xdr-xst)*(ydr-yst) > arieMaxima:
            arieMaxima = (xdr-xst)*(ydr-yst)
            dMaxim = (xst, yst, xdr, ydr)
```

Deoarece dimensiunile subproblemelor nu sunt aproximativ egale, nu putem determina complexitatea funcției utilizând cele două metode prezentate. Totuși, folosind teorema Akra-Bazzi, se poate demonstra faptul că funcția are complexitatea $\mathcal{O}(l*L)$, unde l și L reprezintă lățimea și lungimea dreptunghiului inițial, respectiv $l=ydr_init-yst_init$ și $L=xdr_init-xst_init$.